

Sámediggi

Sámedigge Sámediggie Saemiedigkie Sametinget

Idrottspolitiskt handlingsprogram

Samisk idrott som kulturyttring, identitetsskapande aktivitet samt arena för möten mellan samer i olika åldrar.

Antagen av hälso-, äldre- och idrottsnämnden 2019-xx-xx

Antagen av plenum 2019-xx-xx

Omslagsbild: mostphotos.com

© Sametinget 2019

Innehåll

Förord.....	4
Inledning.....	5
Samisk idrottshistoria.....	5
Samisk idrott.....	6
Samiska idrottsförbundets organisering och uppgifter	7
FA Sápmi.....	7
Sametinget och samisk idrottspolitik	8
Rätten till en självständig samisk idrottsrörelse	8
Samiska idrottspolitiska mål.....	10
Finansiering av idrott.....	14
Svenska statens idrottspolitik och finansiering till svensk idrott	14
Svenska idrottspolitikens mål.....	16
Sveriges riks-idrottsförbund (RF).....	17
SISU Idrottsutbildarna	18
Centrum för idrottsforskning (CIF)	19
Samisk idrottspolitik och finansiering av samisk idrott.....	19
Norska Sametingets idrottspolitik och bidragsordning.....	21
Samernas idrottsförbunds analys för finansiering av samisk idrott i framtiden.....	22
Källförteckning.....	25

Förord

Sametingets plenum beslutade i maj 2018 att inrätta en hälso-, äldre- och idrottsnämnd. De fem ledamöterna är proportionellt valda med intresse för hälso- och idrottsfrågor. Nämndens arbete kom igång i oktober 2018.

Nämndens utgångspunkt med detta handlingsprogram är att stärka samisk idrott, både som kulturyttring, identitetsskapande aktivitet samt arena för möten mellan samer i olika åldrar.

Handlingsprogrammets underlag är dokumentet *Samisk idrott i tiden, Samernas idrottsförbund 2014-2015* som Samernas Idrottsförbund inlämnat till Sametinget 2017.

Sametingets hälso-, äldre- och idrottsnämnd är enig med Samernas Idrottsförbund om följande:

”Vår idrottsorganisering innebär en fri samt självbestämmande idrottsrörelse som skapar hälsa, glädje och välbefinnande hos den samiska befolkningen. Vi främjar och visar stolthet över vårt idrottsliga kulturella arv. Samisk idrott eftersträvar att skapa en mångfald av idrottsaktiviteter som ger möjlighet till gemenskap för samer från olika områden. I Sápmi skall idrott kunna utövas året runt utan begränsningar eller ekonomiska restriktioner.”

Remissversion

Inledning

Utgångspunkten med det idrottspolitiska handlingsprogrammet är att stärka samisk idrott, det vill säga fysiska, kulturella och hälsofrämjande aktiviteter för barn, ungdomar och vuxna. Samisk idrott är en viktig identitetsfaktor och bidrar till att skapa gemenskap i det samiska samhället.

Den samiska idrottsrörelsen är förtjänt av ett betydande samhälleligt stöd som är långsiktigt, förutsägbart och behovsprövat. Utformningen av stödet ska respektera statens, Sametingets och den samiska idrottsrörelsens skilda men lika legitima intressen.

Det idrottspolitiska handlingsprogrammet anger Sametingets ambitioner med samisk idrott. Handlingsprogrammet ska utgöra ett underlag för samisk idrott och lägga grunden för vårt gemensamma arbete att utveckla samisk idrott. Det ska kunna användas i den samiska idrottsrörelsens eget arbete och som ett politiskt dokument för Sametinget.

Genom handlingsprogrammet vill vi visa betydelsen av idrott och fysisk aktivitet för det samiska folket, samt hur vår samiska idrottsrörelse kan vara stärkande och utvecklande för vårt samhälle.

De årliga samiska mästerskapen är idag stommen i den samiska idrottsrörelsen och viktiga sociala mötesplatser i Sápmi. Dessa har sedan slutet av 40-talet gett samer från olika områden och olika generationer möjlighet att tävla i olika idrottsgrenar.

Samisk idrottshistoria

Historiskt har det funnits många samiska idrottare som visat på goda resultat både i samiska och nationella idrottssammanhang. Framförallt inom skidåkning, men även inom andra idrottsgrenar.

På en ungdomsträff i Jukkasjärvi 1947 beslutades att Jokkmokks sameförening kommande vinter skulle hålla en idrottstävling enbart för samer. Vintern 1948 hölls det första vintermästerskapet i Jokkmokk, arrangerat av Samernas folkhögskola. Skolans rektor Lennart Wallmark var idrottsintresserad och blev därför en av eldsjälarna bakom de första tävlingarna. I samband med den första tävlingen bildades "Samernas skidförbund" med det huvudsakliga ansvaret att se till att det anordnades mästerskap varje år.

I samband med mästerskapen i Jokkmokk 1949, blev målsättningen med de årliga mästerskapen att få fler samer att delta samt att tävlingarna skulle arrangeras på olika platser på hela den svenska sidan av Sápmi. Vintersamemästerskapen fick ett stort uppsving som samisk folkfest när det anordnades 1950 i Vilhelmina av Fatmomakke sameförening.

1951 arrangerades samemästerskapen i Luleå, parallellt med det svenska mästerskapet på skidor. Hela arrangemanget hade överlåtits på lokala arrangörer utan samiskt inflytande och många beskrev detta som en katastrof. Lennart Wallmark, dåvarande rektor för samernas folkhögskola, ansåg att det utformats som ett nöjesmoment och exploatering av samisk kultur då samerna utnyttjades som ett exotiskt inslag i det större arrangemanget. Därefter slogs det fast att arrangemanget enbart skulle genomföras av sameföreningar. Tävlingarna fick under 50-talet en tydlig form för hur de skulle genomföras av föreningarna och under 50-talet genomfördes de samiska mästerskapen på olika platser i Sápmi.

1971 beslutades att förbundet skulle byta namn till Samernas idrottsförbund för att kunna bredda verksamheten till andra idrottsgrenar. 1977 arrangerades det första samiska sommarmästerskapet. Det var samernas idrottsförbunds styrelse i samarbete med den lokala sameföreningen som arrangerade tävlingarna i Ankarede. Förutom individuell lassokastning testades även en stafett med

tremannalag i löpning och lassokastning. Under det följande året utvecklades sommarmästerskapen till att innehålla individuell lassokastning, löpning och stafetter med kombinationen lassokastning och löpning.

Vid slutet av 1970 talet föddes tanken på nordiska samemästerskap efter att samer från Norge deltagit en längre tid utom tävlan. 1980 bildades *Sámiid Vallastallan lihttu/ Samernas nordiska idrottsförbund* (SVL) med målet om en gemensam samnordisk verksamhet.

På elitnivå har Samernas idrottsförbund tillsammans med Sámiid valáštallan lihttu - Norga deltagit med ett ungdomslandslag i fotboll och skidor på Arctic Winter Games. Arctic Winter Games är ett internationellt mästerskap som bildades i Canada på 70-talet för ungdomar i åldern 12-20 år för urfolk och andra arktiska folk. Sápmi har varit inbjudna att delta som gäst sedan 2004.

1968 startades Pingstcupen, en fotbollscup för samer i Jokkmokk och fotbollen blev den idrott som sedan blev först med ett samiskt landslag. Premiärmatchen spelades mot Åland i Mariehamn 1985. Landslaget bestod då av spelare från främst norska och svenska Sápmi.

2003 bildades *Samiska fotbollsförbundet* (SSL). Ett gemensamt fotbollslag för hela Sápmi syftade till att stärka känslan av gemenskap i Sápmi (SSL 2003b). Fotbollsförbundet har deltagit i fyra VIVA World Cup (2006, 2008, 2010 och 2014) samt stod som värd för *Confederation of Independent Football Associations (ConIFA)* Fotbolls-VM 2008 i Gällivare och 2014 i Östersund. ConIFA är fotbollsförbundet för alla organisationer utanför *The Fédération Internationale de Football Association* (FIFA).

Samisk idrott

Fysisk aktivitet har i alla tider haft en stor betydelse i vårt samhälle och idrott har naturligt blivit en del av den moderna samiska kulturen. De samiska mästerskapen har fungerat som en stomme för den samiska idrotten och det samiska idrottsförbundet har varit en sammanhållande kraft för vår idrottsrörelse. Samisk idrott innebär fysiska, kulturella och hälsofrämjande aktiviteter för barn, ungdomar och vuxna. Samiska idrottstävlingar består idag av löpning, lassokastning, skidåkning, fotboll, innebandy samt renkappkörning.

Vår idrottsrörelse präglas av framtidstro. Vi vill utveckla människor positivt och på det sättet medverka till att utveckla ett bra och hälsosamt samhälle.

Idrott bygger på sociala, fostrande och kulturella värden. Idrotten är en del i en identitetsprocess på både individuell-, grupp- och nationell nivå som tjänat många olika funktioner historiskt och fortsätter att reflektera samt forma samhället i nutid (Adair, D 1988, 1-2). Det är en faktor i samhället som leder till deltagande i det sociala livet, tolerans, accepterande av olikheter och respekt för regler. Idrotten har även en betydelsefull funktion i ett hälsoperspektiv då fysisk och motorisk träning på ett positivt vis bidrar till befolkningens hälsomässiga status (Larsson 2008, 17).

Idrottsfrågorna inrymmer verksamheter som både främjar idrott och motion och samtidigt ger det samiska folket möjlighet att uttrycka sin samiska identitet. Ett starkt samiskt idrottsliv är en viktig identitetsfaktor för barn och unga, samt bidrar till att skapa gemenskap i det samiska samhället. De samiska mästerskapen är en plats där samer oavsett ålder och bakgrund kan umgås, det är ett sätt att stärka banden mellan olika generationer och områden i Sápmi.

Samisk idrott är idag influerad av västerländska idrotter, men har även en tydlig koppling till både nutida och tidigare generationers vardagsliv. Vår kultur bygger på ett synsätt där människa och natur står i ett inbördes förhållande till varandra och samisk idrott är ett sätt för dessa att mötas i en

modern tid. Flera av idrotterna som ingår i samiska tävlingar är direkt kopplade till ett liv i naturen, såsom lassokastning, löpning och skidåkning. Samiska idrottsarrangemang skapar dessutom möjligheter för samer att ta del av olika kulturella inslag som konserter och utställningar.

Samiska idrottsförbundets organisering och uppgifter

Samernas idrottsförbund (SIF) är en paraplyorganisation för sameföreningar, samiska idrottsföreningar och samebyar. SIF har till uppgift att vara ett samordnande organ för samisk idrott på svensk sida av Sápmi med mål att främja och utveckla samisk idrott. Samernas idrottsförbund tydliggör genom sin årliga verksamhetsplan de mest prioriterade områden för samisk idrott samt hur man ska arbeta med dessa. Förbundet saknar på grund av brist på medel ett kansli samt anställda medarbetare.

Idrottsförbundet har det övergripande ansvaret för de samiska mästerskapen. Målsättningen är att det varje år ska genomföras samiska sommar-, vinter- och innebandymästerskap och SIF:s styrelse tar beslut om var dessa årliga mästerskap ska arrangeras. SIF stödjer arrangörerna med arrangörsbidrag, teknisk delegat (TD), medaljer och rådgivning samt följer upp att de gemensamt beslutade reglerna följs under tävlingarna. För att individer ska kunna delta i de samiska mästerskapen krävs medlemskap i någon av SIF:s medlemsorganisationer.

Idrottsförbundet har även gett bidrag till lokala tävlingar och läger som våra medlemsföreningar arrangerar.

Ungdomar är en prioriterad grupp för Samernas idrottsförbund. Från och med 1973 delar SIF varje år ut två ungdomsstipendier, fördelat på en flicka och pojke, som på något sätt utmärkt sig i idrottsliga sammanhang. Förbundet har även under ett flertal år prioriterat att anordna ungdomsläger samt att finansiera resan för ett antal samiska ungdomar från svensk sida för deltagande i Arctic Winter games.

Under ett antal år på 90-talet samt början av 2000-talet anordnade Samernas idrottsförbund tillsammans med sameskolorna "samiska skolmästerskap" för elever på sameskolorna samt same-integreringar på andra skolor

De olika samiska idrottsförbunden i Norge, Sverige och Finland är organiserade under *Sámiid Vallastallan lihttu/ Samernas nordiska idrottsförbund* (SVL) som är ett gemensamt organ för samisk idrott. SVL har som huvudsakliga uppgift att skapa visioner samt dra upp riktlinjer för de samiska mästerskapen. Samernas svenska, norska och finska idrottsförbund har två representanter var i SVL:s styrelse. Det finns även vakanta platser för ett eventuellt framtida samiskt ryskt idrottsförbund.

Förbundens högsta organ är *Samiskt Idrottsting* och detta arrangeras vart tredje år.

FA Sápmi

2014 bildades FA Sápmi som en efterföljare till det tidigare samiska fotbollsförbundet (SSL) och är idag ansvarig för samisk fotboll. Styrelsen består av medlemmar från svenskt och norskt sida av Sápmi. FA Sápmi erhåller idag endast verksamhetsbidrag från det norska Sametinget. FA Sápmi har 2015 haft två stycken ungdomsläger för 20 pojkar och 20 flickor i åldern 14-16 år, den första hölls i Kiruna i september och den andra hölls i Bardufoss i november.

Sametinget och samisk idrottspolitik

Det enda regelbundna stöd som utgår till samisk idrott på svensk sida av Sápmi är det årliga verksamhetsbidraget till Samernas idrottsförbund som fördelas via Sametingets kulturnämnd. Kulturnämndens uppgift innebär att främja ett starkt och mångfaldigt samiskt konst- och kulturliv samt att fördela bidrag till samisk kultur, samiska institutioner, organisationer och föreningar. Besluten om bidrag till samisk kultur och organisationer utgår från den kulturpolitiska handlingsplanen som beslutas av plenum.

Sametingets plenum beslutade 2009 att ett förslag på idrottspolitik handlingsplan skulle utarbetas i samarbete med Samernas idrottsförbund. *”Samisk idrottspolitik innebär att i samhällsplanering, bidragsgivning och via utbildningsvägar uppmuntra samt ge möjlighet till idrott och motion i syfte att främja en god folkhälsa. Det innebär även att skapa en större medvetenhet och acceptans för en självständig samisk idrottsrörelse”* (sammanträdesprotokoll 17-19 februari 2009, § 17).

Plenum beslutade även att stödja inriktningen Samernas idrottsförbunds yttrande (Samernas idrottsförbund, 2008), som SIF lämnade in till kulturdepartementet med anledning av den statliga utredningen *”Föreningsfostran och tävlingsfostran”* (SOU: 2008:59) där vikten av att den samiska idrottsrörelsen själv bör lägga fast målen för sin verksamhet betonades.

I yttrandet yrkades för att beredning och fördelning av medel för samisk idrott i första hand skulle ske inom det samiska samhället och via Sametinget. Staten, och i sin tur Sametinget, skulle ange de syften som de har med sin bidragsgivning, men den samiska idrottsrörelsen skulle vara ansvarig för genomförandet.

Plenum beslutade att Sametinget skulle uppmana riksdag och regering att lägga fram ett förslag på en idrottsorganisation som *”bekänner en fri och aktiv samisk idrott ur idrottsliga perspektiv, folkhälsoaspekter samt i ett urfolksperspektiv”*. Samt att i avvaktan på särskilda statliga medel för samisk idrott med bidrag från Sametingets kulturråd¹ prioritera en utveckling av samiskt idrottande med särskilt fokus på folkhälsan (sammanträdesprotokoll 17-19 februari 2009, § 17).

Under 2012 inkom en motion (motion nr 432 2012-05-31, 2012-864) till Sametinget där det framkom behov av att säkerställa på vilket sätt samisk idrottsverksamhet skulle finansieras för att kunna utvecklas i framtiden. Motionären yrkade att *”Sametinget årligen säkerställer medel för samisk idrott och verkar för att medlen för samisk idrott ökar.”* Motionen tillstyrktes på plenum i Tärnaby 2013-02-19—21 (plenumsprotokoll 2013:1).

I Sametingets styrelses analys av motionen 2012 (styrelsemötesprotokoll 2012:16) konstateras att de samiska idrottsutövarna och deras organisering är en viktig del av den samiska folkrörelsen.

Rätten till en självständig samisk idrottsrörelse

Vi samer är ett urfolk, vilket den svenska riksdagen bekräftade 1977 (prop. 1976/77:80, bet 1976/77:KrU 43). I egenskap av urfolk har vi ett särskilt skydd och tillerkänns särskilda rättigheter genom svensk lag samt internationella konventioner och deklarationer. Att förverkliga dessa rättigheter är en del av Sveriges förpliktelser att respektera de mänskliga rättigheterna (DO:s rapportserie 2008:1, 5). 2007 antog FN:s generalförsamling deklarationen om urfolkens rättigheter som Sverige ratificerade. Grundläggande i deklarationen är rätten för urfolk att själva få bestämma över sin politiska status och att fritt få driva sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling (UN 2007a: art.

¹ 2011 blev Sametingets kulturråd en kulturnämnd, på grund av den nämndsorganisation som infördes

3). Detta betonas som viktigt mot bakgrund av att just dessa möjligheter historiskt fråntagits ur folk världen över (regeringens webbplats). Enligt regeringsformen (1 kap, 2§) ska det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv främjas.

Samer är även en av Sveriges nationella minoriteter, vilket innebär att det allmänna ska; *"främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt"* (Lag 2009:724, om nationella minoriteter och minoritetsspråk, §4).

Vi samer kan givetvis delta i idrott på samma sätt som andra medborgare i det svenska samhället och många gör det också, speciellt ungdomar. De rättigheter som vi samer har som urfolk innebär dock att vi dessutom ska ha möjlighet att behålla och utveckla vårt egna kultur- och samfundsliv tillsammans med andra samer. Inom ramen för den statligt förda politiken i Sverige har vi samer utsatts för ett starkt assimileringstryck som har lett till att vår kulturella och språkliga mångfald har påverkats negativt. För att våra rättigheter som urfolk ska uppfyllas krävs det att vi samer även har tillgång till en samisk idrottsrörelse där vi själva bestämmer över visioner, mål och strategier.

En utgångspunkt för den svenska statens stöd till idrott är att barn och ungdomar i föreningar får en trygg social gemenskap som bidrar till att de skapar sig en egen identitet (Prop. 1998/99:107). Detta bör även gälla samiska barns rätt till sin identitet som urfolk.

Rätten att tillsammans med andra medlemmar av sitt folk ha ett eget kulturliv betonas i FN:s konvention om barns rättigheter (1989). Artikel 30 lyder som följande: *"I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning skall ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk."* Att integrera ett barnperspektiv innebär att sätta barnet i fokus och att alltid analysera konsekvenserna av ett beslut eller en åtgärd för ett barn eller en grupp av barn. Vidare understryks att barns egna åsikter måste beaktas (Prop. 2008/09:126, bilaga 1). Barn och ungas samiska identitet samt språk stärks när de får utöva idrottsaktiviteter tillsammans med andra ungdomar i Sápmi.

Ett annat område som samer bör få resurser att arbeta med inom ramen för vår idrottsrörelse är frågor som rör vår folkhälsa. FN:s specialrapportör för bästa uppnåeliga hälsa, Paul Hunt, besökte Sverige 2006. Specialrapportören konstaterade i sin rapport att det finns tydliga hälsoproblem bland samerna, varav vissa problem är gemensamma för befolkningen i Sverige i stort medan andra problem är specifika för samerna. Utifrån samernas speciella status som urfolk ansåg specialrapportören att Sverige omedelbart borde överväga inrättandet av ett centrum för forskning om samernas hälsa, erbjuda företagshälsovård för yrkesverksamma renskötare samt att en politik och handlingsplan för samisk hälsa formuleras. När det kommer till hälsofrågorna ansåg Hunt att det är tydligt att samernas ställning som urfolk inte har fått genomslag i praktiken.

I slutdokumentet från Världskonferensen om urfolk (WCIP) 2014 förband sig FN:s medlemsstater om en rad områden som rör folkhälsa för världens urfolk. FN:s medlemsstater ska försäkra sig om att urfolksindivider har lika tillgång till högsta möjliga fysiska och psykiska hälsa (punkt 13), ska främja varje urfolksbarns rätt att, tillsammans med medlemmar av sin grupp, kunna bejaka sin egen kultur, bekänna sig till och utöva sin egen religion eller använda sitt eget språk (punkt 14) samt att, i samråd med urfolken, utveckla strategier, program och möjligheter, där det är relevant, som syftar till välbefinnande hos urfolkens ungdomar. Särskilt vad gäller hälsa, utbildning, sysselsättning och överföring av traditionella kunskaper, språk och metoder och att vidta åtgärder för att främja medvetenhet och förståelse för deras rättigheter (punkt 15) (FN:s Generalförsamling, 2014).

Samiska idrottspolitiska mål

Mål 1: En fri och självständig gränsöverskridande samisk idrottsrörelse

Som allmän samisk idrottspolitisk princip bör Sametinget uttrycka sina förväntningar på vad stödet till den samiska idrotten ska leda till, men idrottsrörelsen ska därefter ha stor frihet att avgöra hur dessa mål ska uppnås. Den samiska idrottsrörelsen ges på detta sätt möjlighet att själv lägga fast målen för sin verksamhet.

Samernas idrottsförbund har en nyckelfunktion i den samiska idrottsrörelsen redan idag och har potential för att ytterligare kunna stimulera det samiska folket till ökad fysisk aktivitet och hälsa. Samisk idrottsorganisering kräver en sammanhållen och stöttande kraft för att arrangera mästerskap, större idrottsaktiviteter samt landslagsverksamhet.

En levande samisk idrottsrörelse kräver att det finns ekonomiska resurser för samer att mötas i idrottslig gemenskap som bygger på vår historiska bakgrund samt förutsättningarna i vårt samhälle idag.

Vårt folk har delats upp geografiskt över fyra olika länder, vilket innebär att vår idrottsrörelse måste utvecklas utifrån detta samhällsperspektiv. Samisk idrott bör arbeta för att bli en arena för ett utökat gränsöverskridande verksamhetsområde samer emellan.

Internationella tävlingar betonar gemenskap med andra minoriteter och urfolk samtidigt som de markerar kontrasten med de "nationella" idrottsrörelserna. Ett samiskt landslag inkluderar deltagare som identifierar sig med en samisk gemenskap trots att de kommer från olika geografiska områden och nationella stater (Pedersen H, 69). Vi samer bör kunna tävla i internationella och nationella tävlingar som ett folk t.ex. Viva World Cup och Arctic Winter Games (AWG). Internationella tävlingar skapar gemenskap med andra urfolk.

Delmål:

- Sametinget, Samernas idrottsförbund och FA Sápmi arbetar tillsammans för att regeringen ska tillsätta medel särskilt riktade till samisk idrott.
- Det samiska idrottsförbundet ska erkännas av Sametinget och Regeringen som en självständig aktör som ges stort ansvar att utforma samt utveckla samisk idrott.
- Genom samarbete mellan Regeringen, Sametinget och Samernas idrottsförbund skapas en bidragsordning för att främja och utveckla samisk idrottsverksamhet som fungerar på såväl utövar- som organisationsnivå.
- FA Sápmi ges bidrag för att kunna utveckla samisk landslagsfotboll.
- Samernas idrottsförbund och de olika sametingen arbetar för att resurser tillsätts till att stärka samarbetet med de övriga samiska idrottsförbunden i Sápmi.
- Fler idrottsprojekt med gränsöverskridanden verksamhet inleds.
- Samer ska kunna delta i idrottstävlingar under den samiska flaggan.
- Idrottsförbundet upprättar kansli med anställda som arbetar med samiska idrottsfrågor utifrån denna idrottspolicy. Det efterlyses en idrottskoordinator som kan hjälpa och stötta sameföreningar med till exempel idrottsläger.

Mål 2: En god samisk folkhälsa

Att fysisk rörelse är gynnsam för människans fysiska och psykiska hälsa är idag ett vedertaget faktum och att vara en del i en idrottsgemenskap innebär ett positivt inslag i människors liv. 1948 skrev världshälsoorganisationen, WHO, definitionen av hälsa som *"ett tillstånd av fullständigt fysiskt,*

psykiskt och socialt välbefinnande och inte endast frånvaro av sjukdom och handikapp. Hälsa är inte bara ett ansvar för individen utan även för gruppen och samhället” (WHO 2013, 194). Denna definition beskriver hur olika typer av välbefinnande är betydande för människans hälsa. Hur vi mår fysiskt, psykiskt och socialt är betydande för hälsan i helhet.

Det samiska samhället eftersträvar en hållbar utveckling, vilket innebär att man behöver investera långsiktigt i både människor och livsmiljö (Eallinbirras/Iellembirás/Jielemen bijre 2009). Att stimulera till ökad fysisk aktivitet och idrottande hos den samiska befolkningen, är en av grundbultarna för att nå en god samisk folkhälsa. Idrott skapar även gemenskap och ett positivt sammanhang för vårt folk, vilket påverkar den psykiska hälsan. En känsla av sammanhang gör människor bättre rustade att möta ohälsa.

Delmål:

- Sametinget och idrottsrörelsen arbetar gemensamt för att en nationell plan för samers hälsa upprättas. Men även för att statliga medel riktade mot samisk hälsovård samt informations-satsningar om psykisk ohälsa hos samer ska tillsättas.
- Den samiska idrottsrörelsen utvecklar strategier som uppmuntrar till regelbunden fysisk aktivitet hos hela den samiska befolkningen.
- Samernas idrottsförbund håller föreläsningar om hälsorelaterade frågor i Sápmi, i samarbete med föreningar, organisationer och samebyar.
- Samernas idrottsförbund skapar en fysisk plats där förbundet kan arbeta med samisk hälsa i praktiken utifrån olika perspektiv.
- Samarbeten mellan Samernas idrottsförbund och andra aktörer inleds för ett inrättande av företagshälsovård för yrkesverksamma renskötare.
- Vår idrottsrörelse ska kontinuerligt diskutera samt upprätta strategier för att jobba med alkohol- och drogproblem.
- Vi tar starkt avstånd från dopning.

Mål 3: Idrottsaktiviteter med särskilt fokus på barn och ungdomar

Idrott är en vardaglig aktivitet för barn och ungdomar. Att idrott och fysisk aktivitet är viktigt för barn och ungdomars välmående har flera gånger bevisats i idrottsforskning. Barn och ungdomar som utövar idrott får bättre koncentrationsförmåga, ökat självförtroende, minskad risk för hjärt- och kärlsjukdomar senare i livet, ökad muskelstyrka och kondition samt minskad risk för belastningsskador. Social kompetens, självkänsla och självtillit är andra viktiga faktorer för hälsa och välbefinnande under barndomen, ungdomsåren och i vuxenlivet.

Idrotten är en inkörsport till gemenskap och sammanhang. Att idrotta tillsammans i en grupp eller i en förening skapar sociala nätverk. Ett starkt idrottsliv är en särskilt viktig identitetsfaktor för barn och unga (Riksidrottsförbundet, 2009). En samisk idrottsrörelse stärker tillhörigheten hos våra barn och ungdomar.

Samisk idrott som riktar sig till barn och unga ska kunna bedrivas både på bredden och mot toppen. Breddade idrottsaktiviteter innebär läger och lokala aktiviteter som erbjuder en mångfald av idrottsaktiviteter. Satsningar mot toppen innebär att ungdomar som strävar efter höga tävlingsresultat i samiska, svenska och internationella tävlingar ska uppmuntras att nå sina mål. Samiska ungdomar ska kunna delta under den samiska flaggan på internationella tävlingar som till exempel Arctic Winter games. En satsning på samisk elitidrottsverksamhet bör förutom erkännandet för individen även ha målsättningen att ungdomar ska få goda förebilder i sitt idrottande.

Delmål:

- Samernas idrottsförbund ökar mångfalden av aktiviteter som uppmuntrar samiska ungdomar att idrotta och motionera.
- Resurser ges till Samernas idrottsförbund för att utveckla ett idrottsutbud för ungdomar både på bredd- och toppnivå.
- Ökade möjligheter ges för samiska ungdomar från den svenska sidan av Sápmi att delta i Arctic Winter Games, samt andra internationella tävlingar.
- Resurser för projekt som syftar till att öka antalet barn och unga på de samiska mästerskapen.
- Ökade möjligheter ges för samiska ungdomar att delta i fotbollscuper samt i internationella tävlingar som ett samiskt landslag.
- Samernas idrottsförbund utarbetar strategier och bedriver projekt där förebilder inom samisk idrott lyfts, t.ex. idrottsambassadörer.
- Lägger verksamhet för ungdomar från olika områden i Sápmi genomförs årligen.
- Ett ökat samarbete inleds mellan Samernas idrottsförbund och andra aktörer som arbetar med ungdomar, t.ex. Sáminuorra och förvaltningskommuner för att öka samiska barns och ungdomars fysiska aktivitet.
- Samarbete inleds mellan Samernas idrottsförbund och Sameskolstyrelsen för att undersöka möjligheten att återuppta sameskolornas mästerskap, eller liknande verksamhet, där samiska barn från olika områden får möjlighet att träffas idrottsligt under skoltid.

Mål 4: Samiska idrottstävlingar och aktiva medlemsföreningar

Samiska tävlingar skapar mötesplatser på olika platser i Sápmi och bidrar till en gemenskap i vårt samhälle. De samiska mästerskapen innebär att vi samer känner stolthet över våra tävlingsgrenar och vår kultur. Tävlingar uppmuntrar till en aktiv livsstil och de samiska mästerskapen gör att personer som annars inte skulle tävlat faktiskt deltar i idrottsliga sammanhang. Tävlingarna ger även positiva upplevelser av idrott som underhållning utifrån ett åskådarperspektiv och är ofta en aktivitet där hela familjen kan delta.

Samiska tävlingar ger mervärden för det samiska samhället ur en demokratisk synpunkt. Att arrangera tävlingar stärker föreningar då medlemmarna går samman för att gemensamt skapa aktiviteter vilket bidrar till att individer utbildas i föreningsliv. Idrotten är även ett sätt för individer som vill stärka sin samiska identitet att bli aktiva och delaktiga i det samiska samhället.

Vi samer bor utspridda över ett stort område och många av oss lever på platser med ett mindre antal samer i lokalsamhället. Långa avstånd innebär försvårade organisationsmöjligheter samt skapar stora kostnader för att arrangera och delta på samiska idrottstävlingar. Detta gör att förutsättningarna för samiska idrottsaktiviteter skiljer sig kraftigt mot andra nationella idrottsrörelser. Det betyder inte att de lokala samiska idrottsaktiviteterna är mindre viktiga, men däremot att det kan krävas andra metoder för att den samiska idrottsrörelsen ska fungera. Målsättningen bör vara att fler individer inom det samiska samhället deltar i de samiska mästerskapen och olika idrottsaktiviteter.

Delmål:

- De samiska mästerskapen ska ges möjlighet att utvecklas och förändras med tiden utifrån SIF:s medlemsföreningars önskemål.
- Samernas idrottsförbund ger olika former av stöd till föreningarna som arrangerar mästerskapen samt andra lokala arrangemang.
- Fler samiska tävlingar och idrottsläger genomförs av SIF:s medlemsföreningar.

- Samernas idrottsförbund ska kunna stärka och uppmuntra ideella ledare i SIF:s medlemsföreningar, t.ex. genom ledarutbildningar.
- Samernas idrottsförbund skapar strategier för att öka antalet deltagare på de svenska/nordiska samiska mästerskapen i Sápmi.

Mål 5: Ett holistiskt perspektiv på vår idrott

Samisk idrott har både ett kulturellt och idrottsligt värde för deltagarna. Vi har under kolonisationen och det moderna samhällets framväxt förlorat många av våra traditionella lekar och sporter, de delar av den västerländska idrotten som vi tagit till oss har dock fått en samisk grund att stå på via de samiska mästerskapen.

Idrott har tjänat många olika funktioner historiskt och fortsätter att reflektera och forma samhället i nutid. Västerländsk idrott har genom historien ofta använts för att assimilera minoriteter in i majoritetssamhället. Många minoriteter har dock använt sig av idrott på ett positivt sätt för att markera sin identitet, för att uttrycka sitt motstånd mot majoritetssamhället och att arbeta nationsbyggande (Bale and Cronin 2003). För att utveckla den samiska idrotten måste vi både känna till den och kunna beskriva den. Målsättningen i framtiden bör därför vara att uppmuntra till dokumentation om samisk folkhälsa samt idrott, men även att den samiska idrottsrörelsen samlar den kunskap som redan finns.

Idrott och tävlingar är en källa till glädje och gemenskap, det är ett sätt för samer från olika generationer och områden att umgås på ett lättsamt sätt. Idrott bidrar till att människor som annars inte deltar på kulturella arrangemang kan ta del av dessa när tävlingar kombineras med olika kulturella aktiviteter. Både samisk konst och samisk idrott är nödvändiga instrument för att bygga upp och upprätthålla självkänsla i den samiska befolkningsgruppen, vilket i sin tur stärker det samiska samhället (Somy 1996).

Balto & Kuhmunen (2014, 53) skriver i boken *Máhttoháhit iežamet ja earáid- sámi iešmearrideapmái, našuvdnahuksemii ja jodiheapmái* om betydelsen av att etablera "láhčit geasuheaddji dili" (tilltalande situationer) i Sápmi. För att främja en revitaliseringsprocess och öka vår medvetenhet inom det samiska samhället behöver vi skapa situationer som lägger grunden för kärlek och samhörighet till vår kultur, vårt språk och våra marker.

Det finns ett stort behov av samiska rum eftersom det är svårt att hitta miljöer där den samiska kulturen får möjlighet att dominera. Det är särskilt viktigt att barn och ungdomar får vistas i situationer där det samiska inte är ifrågasatt, utan gångbart på ett naturligt sätt. Genom en stark samisk idrottsrörelse stärks vår identitet, vårt språk och glädjen att tillhöra vårt folk.

Delmål:

- Samernas idrottsförbund arbetar för att fler positiva identitetsskapande aktiviteter med idrott som grund utvecklas för att "återkoppla" samer till vår kultur och värdegrund samt skapar närhet till och kunskap om den natur vi lever i.
- Samiska idrottsevenemang ska uppmuntra till användande av vårt språk.
- Samiska idrottsevenemang ska erbjuda deltagarna olika kulturyttringar som t.ex. konserter och utställningar.
- Samiska idrottsprojekt som samlar personer från olika generationer genomförs.
- Idrottsaktiviteter genomförs med utgångspunkten att olika grupper i det samiska samhället kan ha olika förutsättningar och behov av idrott samt motion beroende på kön, levnadssätt, bostadsort eller ålder.

Mål 6: En jämställd idrottsrörelse

Det övergripande målet för jämställdhetsarbetet i vår idrottsrörelse är att kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom idrottens alla områden.

Samisk idrott ska ge möjligheter för alla individer, oavsett kön och ålder, att motionera och idrotta, främja en god hälsa, samt få positiva upplevelser av idrott som underhållning. Ett arbete för jämställdhet kräver att kvinnors och mäns idrottande värderas och prioriteras på ett likvärdigt sätt samt att resurser fördelas rättvist. Ett jämnt deltagande av män och kvinnor i alla delar av den samiska idrotten, såväl inom idrottsaktiviteter som vid övergripande makt-inflytande och ansvar, är en förutsättning för att nå jämställdhet. Både forskning och människors enskilda erfarenheter, talar för att jämställdhet främjar utvecklingen både för organisationer och för individer.

Delmål:

- All verksamhetsplanering inom samisk idrott ska ske ur ett medvetet jämställdhetsperspektiv.
- Revidering av Samernas idrottsförbunds jämställdhetsplan.
- Att nå en jämn representation av män och kvinnor i Samernas idrottsförbunds styrelse samt valberedning, men även i olika arbetsgrupper som genomför aktiviteterna inom samisk idrott.
- Jämställdhetsutbildningar för både Samernas idrottsförbund styrelse samt dess medlemsföreningar ska genomföras regelbundet.

Finansiering av idrott

För att samisk idrott på svensk sida av Sápmi ska kunna fortsätta med sin verksamhet samt utvecklas krävs det att Samernas idrottsförbund har en trygg finansiering i form av årligt verksamhetsbidrag. Givetvis bör man även ansöka om extra medel för olika projekt och specifika insatser, men denna del handlar i första hand om behovet av ett årligt verksamhetsbidrag. För att kunna analysera var och hur samisk idrott ska finansieras i framtiden har vi gjort en genomgång av både den svenska och samiska idrottspolitiken.

Svenska statens idrottspolitik och finansiering till svensk idrott

Den svenska idrottsrörelsen utgår från ett samarbete mellan Riksidrottsförbundet och den statliga politiken. Staten har det övergripande ansvaret för den svenska idrottens varande och utveckling, men idrottsrörelsen beskrivs som en självständig folkrörelse. Den nuvarande formen för den svenska idrottspolitiken samt fördelningen av bidrag till idrott går tillbaka till 1999, då Sveriges riksdag beslutade om riktlinjer för statens stöd till idrotten i enlighet med förslagen i propositionen *"En idrottspolitik för 2000-talet"* (prop. 1998/99:107). I riksdagens beslut ingick ett överlämnande av uppgiften att fördela bidrag till idrotten till Riksidrottsförbundet (RF) i stället för att detta skulle administreras av en statlig myndighet. Ansvarsfördelningen som styr den svenska idrottspolitiken mellan staten och den svenska idrottsrörelsen baseras på detta idrottspolitiska riksdagsbeslut. Ramarna för samarbetet mellan staten och Riksidrottsförbundet samt inriktningen över hur bidragen ska användas anges i förordningen om statsbidrag till idrottsverksamhet (1999:1177). Principen är att staten ska ställa upp mål och riktlinjer för sin bidragsgivning. Därefter ska idrottsrörelsen, inom de

ramar som staten sätter upp, själv ta ansvar för anslagens fördelning, administration, organisation och uppföljning (SOU 2008:59, 364). Ansvarsfördelningen kan sammanfattas som att staten har rätt att uttrycka sina förväntningar på vad bidraget ska leda till, men att det är idrottsrörelsen som ska avgöra hur detta ska gå till och sätta upp mål för detta. Statens budgeterade stöd till idrotten uppgick för 2015 till 1,9 miljoner kr. Idrottsrörelsen får även ett stöd i form av ett statsbidrag som utgår till SISU Idrottsutbildarna för idrottsrörelsens ledar- och utbildningsverksamhet, detta uppgick till drygt 14 miljoner kr för 2015.

Den svenska statens idrottspolitik är alltså en form av ett korporativt samarbete och stödet till idrott är knutet till medlemskap i Riksidrottsförbundet. Detta korporativa samarbete baseras på en principiell ansvarsfördelning där riksdag och regering preciserar vad staten vill uppnå med stödet till idrotten och i efterhand bedömer hur väl dessa mål har uppnåtts. Den svenska idrottsrörelsen antas utifrån detta ha stor frihet att självständigt besluta hur dessa mål ska realiseras (SOU 2008:59, 357).

December 2006 bemyndigade regeringen en särskild utredare med uppdrag att utvärdera effekterna av statens stöd till idrotten. Utredningen, som tog namnet Idrottsstödsutredningen, lade i juni 2008 fram betänkandet *Föreningsfostran och tävlingsfostran* (SOU 2008:59). Under arbetet med betänkandet hade SIF tidigt i utredningen vid två tillfällen kontakt med utredaren och lämnade synpunkter.

SIF framhöll att det nuvarande systemet helt saknade urfolksperspektiv samt möjligheter för en självständig samisk idrottsrörelse. SIF:s ansåg att utifrån ett urfolksperspektiv och de skyldigheter svenska staten har gentemot samer som urfolk så borde Samernas idrottsförbund ingå som en bidragsmottagare vid sidan av RF. Man betonade att samisk idrott uppfyller de svenska idrottspolitiska målen och därmed borde vara berättigad som bidragsmottagare av statens stöd till idrotten. SIF ansåg att beredning och fördelning av medel för samisk idrott i första hand skulle ske inom det samiska samhället och genom det folkvalda organet Sametinget. I utredningen konstateras även att det kan uppstå situationer där organisationer till fullo infriar statens idrottspolitiska mål men samtidigt går miste om statligt stöd eftersom de nekas inträde i RF av organisatoriska skäl. Det utesluter även möjligheten till statsbidrag för sådana organisationer som bedriver idrottsverksamhet men som inte vill ingå i Riksidrottsförbundet, till exempel Samernas idrottsförbund som vill uppbära statligt idrottsstöd för sin verksamhet.

”I detta sammanhang kan tilläggas att Svenska Samernas Idrottsförbund (SSIF) kontaktat utredningen med en begäran om att erhålla statsbidrag ur statens stöd till idrotten och medel via AB Svenska Spel. SSIF avser inte att ansöka om medlemskap i RF” (SOU 2008:59, 403). I propositionen bedömer regeringen att det nuvarande systemet medför framförallt två fördelar. En första fördel är att alla strategier som gynnar RF:s sammanhållning även stärker den korporativa förvaltningsmodellen. Med en enad idrottsrörelse under ett gemensamt riksförbund skapas de nödvändiga organisatoriska förutsättningarna för att staten ska kunna delegera ansvar och inflytande i anslagsfrågorna till idrottens egen organisation. Den andra fördelen ansågs vara att staten befrias från problemet att definiera idrottsrörelsens gränser. En av de svåraste frågorna kopplade till statens idrottsstöd ansågs vara att avgöra vilka organisationer som kan anses bedriva just idrottsverksamhet. Om man väljer att bevilja stöd till utanförstående organisationer, uppstår risken att det blir regeringen själv som måste försöka avgöra vilka aktiviteter som ska anses ingå i idrottsbegreppet varje gång en organisation ansöker om medel ur statens idrottsanslag. ”Med en enad idrottsrörelse under ett gemensamt riksförbund skapas de nödvändiga organisatoriska förutsättningarna för att staten ska kunna delegera ansvar och inflytande i anslagsfrågor till idrottens egen organisation. Idrotten får då själv definiera vilka organisationer som bedriver idrott och vilka som inte gör det” (Prop. 2008/09:126, 30).

Denna form av korporativa samarbete argumenteras alltså för genom två perspektiv. Det första formuleras som respekt för idrottsrörelsens självständighet. Statens idrottspolitisk anses syfta till att främja och uppmuntra ideellt organiserad verksamhet. Även om det funnits styrande inslag i bidragsgivningen, har det primära målet aldrig varit att förstatliga eller bringa politisk kontroll över föreningsidrotten. Att idrottsrörelsen är och ska förbli en fri och självständig folkrörelse utgör en av den statliga idrottspolitikens mest grundläggande och självklara principer. Att delegera idrottspolitikens genomförande till rörelsens egen paraplyorganisation, RF, ses därför som en medveten strategi av riksdag och regering för att begränsa det egna inflytandet. Det kan tolkas som en markering av föreningsfrihetens princip och ett erkännande av idrottsrörelsens självständighet. Det andra argumentet kan formuleras som en politisk strategi för att tillgodogöra sig idrottsrörelsens egen kompetens och legitimitet. Ett korporativt samarbete med RF har även praktiska fördelar för staten inte minst i frågor kopplade till fördelningen av det offentliga idrottsstödet. Genom att delegera beredningen och fördelningen av anslaget till idrottsrörelsen har statsmakten nämligen kunnat undvika många av de potentiella konflikter och avvägningsproblem som ofta följer vid fördelningen av bidrag (SOU 2008:59, 631).

Idrottsstödsutredningen föreslog inga större förändringar i bidragsgivning till den svenska idrottsrörelsen, men däremot skriver utredaren att det bör utredas vidare mer ingående om möjligheten till statsbidrag för sådana organisationer som anser sig bedriva idrottsverksamhet men som inte ingår i Riksidrottsförbundet. Nu gällande princip är följaktligen att RF – genom att bevilja eller neka organisationer medlemskap – i praktiken även avgör vilka som är berättigade till medel ur statens idrottsstöd. ”I detta sammanhang kan tilläggas att Svenska Samernas Idrottsförbund (SSIF) kontaktat utredningen med en begäran om att erhålla statsbidrag ur statens stöd till idrotten och medel via AB Svenska Spel. SSIF avser inte att ansöka om medlemskap i RF. Deras begäran bör lämpligen ingå i den föreslagna utredningen” (SOU 2008:59, 401-403).

Enligt SOU-utredningen *Föreningsfostran och tävlingsfostran* finns det alltså principiella problem förknippade med att organisationer utanför Sveriges Riksidrottsförbund enligt nuvarande förordning inte kan beviljas statligt stöd för idrottsverksamhet. Regeringen bedömde i propositionen *Statens stöd till idrotten* (2008/09:126, 40) att konsekvenserna av ett slopat krav på RF-medlemskap bör utredas närmare.

Svenska idrottspolitikens mål

Den nuvarande statliga idrottspolitikens mål och inriktning baseras på 1999-års idrottspolitiska riksdagsbeslut efter propositionen *En idrottspolitik för 2000-talet* (prop. 1998/99:107). I propositionen föreslogs att statens idrottspolitik ska bygga på tre grundstenar. Den första grundstenen är en strävan att uppmuntra och ge möjligheter till barns, ungdomars och vuxnas motion och idrott i syfte att främja en god folkhälsa. Utgångspunkten är att folkhälsa i sig är en viktig del av det svenska välfärdssamhället. Det ligger i hela samhällets intresse att främja människors möjlighet att utöva idrott och motion utifrån sina egna intressen och förutsättningar. Det anses särskilt angeläget att tidigt ge barn och ungdomar goda motionsvanor för framtiden.

Den andra grundstenen är inriktad på idrottsrörelsens egen verksamhet. Staten ska aktivt stödja en fri och självständig idrottsrörelse byggd på ideellt engagemang, som bedriver en bred verksamhet, som varnar om god etik, som ger lika förutsättningar för flickor och pojkar, kvinnor och män, som arbetar aktivt för integration samt varnar om demokratisk utveckling och delaktighet. En utgångspunkt ska vara att alla, oavsett ålder, kön, sexuell läggning samt social, etnisk och kulturell bakgrund och funktionsnedsättning – ska vara lika välkomna i den idrottsliga gemenskapen. Idrottspolitikens tredje grundsten handlar om statens relation till den kommersiella underhållningsidrotten, en idrott

som skapar förströelse och glädje för många idrottsintresserade människor och som har en stark tillväxtpotential på arbetsmarknaden.

Förordningen (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet anger i 4 § att: *"Statsbidraget ska stödja verksamhet som; Bidrar till att utveckla barns och ungdomars intresse och benägenhet för motion och idrott samt deras möjligheter att utöva inflytande över och ta ansvar för sitt idrottande, Gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion, Syftar till att ge kvinnor och män lika förutsättningar att delta i idrottsverksamhet, Främjar integration och god etik och bidrar till att väcka ett livslångt intresse för motion och därmed främjar en god hälsa hos alla människor."*

Sveriges riksidsrottsförbund (RF)

Sveriges Riksidsrottsförbund (RF) är en paraplyorganisation för merparten av den organiserade idrottsrörelsen i Sverige. Förbundets primära uppgift är att stödja sina medlemsförbund och företräda idrottsrörelsen i dess kontakter med samhället. Det svenska statsanslaget till idrotten utgörs av ett organisationsbidrag till RF och dess medlemsidsrottsförbund. För RF utgör statens bidrag den huvudsakliga intäktskällan och verksamheten är därmed nästan helt finansierad av offentliga medel. Merparten av RF:s intäkter, cirka 90 procent, fördelas vidare i form av bidrag främst till medlemsförbunden (Prop. 2008/09:126, 11).

RF har 71 medlemsidsrottsförbund. Dessa har i sin tur cirka 3,5 miljoner medlemmar i drygt 20 000 lokala idrottsföreningar, anslutna till respektive idrottsförbund. Störst är svenska golfförbundet med 415 000 medlemmar. Därefter följer svenska fotbollsförbundet och svenska friidrottsförbundet med medlemstal på mellan 350 000 och 375 000. I andra änden återfinns förbundet för racerbåt, bob/rodel och issegling, samtliga med färre än 400 medlemmar vardera (Riksidsrottsförbundet 2014, 40).

Lokalföreningar är på regional nivå anslutna till ca 750 specialdistriktsförbund och 21 distriktsförbund. Distriktsindelningen följer i huvudsak landets länsgränser. Distriktsförbundets centrala uppgifter är att företräda den regionala idrotten gentemot kommuner och landsting, ge operativt stöd till specialdistriktsförbund och föreningar samt bedriva idrottspolitisk opinionsbildning inom den egna regionen. Vidare måste föreningen förbinda sig att i sin idrottsliga verksamhet följa Sveriges Riksidsrottsförbunds och respektive idrottsförbunds stadgar, tävlingsbestämmelser, övriga bestämmelser och beslut fattade av överordnat idrottsorgan.

Majoriteten av medlemsidsrottsförbunden utgår från enskilda sporter som fotbollsförbundet, ishockeyförbundet osv. Bland specialidrottsförbunden finns även fem s.k. mångsportsidrottsförbund; Sveriges Akademiska IF, Svenska Dövidrottsförbundet, Svenska Handikappidrottsförbundet, Korpen Svenska Motionsidrottsförbundet och Svenska Skolidrottsförbundet. Specialidrottsförbund (SF) är rikstäckande, självständiga organisationer med ansvar för respektive idrott. RF-stämman är Riksidsrottsförbundets högsta beslutande organ, idrottens "riksdag". Den hålls i maj/juni udda år. Medlemsansökningar beslutas om vartannat år och ska göras hos RS senast den 1 januari det år stämman hålls.

Krav för ett medlemskap i RF

RF-stämman beslutar om förbundsmedlemskap i RF. Vid prövning av förbunds medlemskap gäller följande enligt 10 kap 2 § RF:s stadgar (kommentarerna är inte stadgetext):

1. Förbundet ska bedriva/administrera idrott.

Endast förbund som bedriver idrott kan anslutas till RF som medlemsförbund (SF). Enligt "Idrottsrörelsens verksamhetsidé, vision och värdegrund" (1 kap RF:s stadgar) är idrott "fysisk aktivitet som vi utför för att kunna ha roligt, må bra och prestera mera".

2. Förbundet ska vara en ideell förening.

En grundläggande förutsättning för medlemskap i RF är att sökande förbund är en i juridisk mening ideell förening.

3. Förbundets verksamhet ska stå i samklang med av RF-stämman beslutad verksamhetsidé, vision och värdegrund enligt 1 kap.

Detta villkor är allmänt uttryckt, och kan därför användas vid en mer eller mindre subjektiv bedömning av medlemssökande förbund.

4. Förbundet får inte bedriva/administrera idrottslig verksamhet som är nära besläktad med verksamhet inom till RF redan anslutet SF.

Avsikten med detta villkor är dels att motivera att befintliga SF inte splittras i flera förbund, och dels att påverka förbund med besläktade idrotter att gå samman i ett förbund.

5. Förbundet ska ha minst 25 medlemsföreningar med minst 1 500 medlemmar.

De föreslagna talen i detta villkor ska inte ses som gränser, som om de passeras därmed berättigar förbund medlemskap. Talen utgör en tumregel, och ska ses som en del av den helhetsbedömning som måste göras av medlemssökande förbund.

Om det finns särskilda skäl kan, efter förslag av RS, beslut om medlemskap tas med avvikelse från villkoren i 4 och 5 punkterna.

Det finns dock ett antal sammanslutningar vilka av olika skäl står utanför och därmed är exkluderade från stöd ur idrottsanslaget. Några av dessa får inte vara med eftersom de inte uppfyller ett eller flera av RF:s villkor för medlemskap. RF-stämman 2005 samt 2011 beslutade att idrottsförbund som är bildade för att driva idrott med grund i etnicitet eller religion inte ska ges medlemskap inom RF.

Vid sidan av RF finns andra organisationer som bedriver idrottsverksamhet. Till exempel Friskis & Svettis har utvecklat tävlingsfria gymnastik- och träningsformer. Friskis & Svettis centralt finansierar sin verksamhet nästan uteslutande via medlemsavgifter, kurser och konvent. Friskis & Svettis Riksorganisation har ansökt om medlemskap i RF men nekades 1997 inträde med motiveringen att liknande verksamhet redan bedrevs i Svenska Gymnastikförbundets regi. Merparten av lokala föreningar inom Friskis & Svettis är i dag medlemmar i Svenska Friidrottsförbundet. Det finns även exempel på andra organisationer som sökt men inte beviljats medlemskap i RF. RF:s avslagsmotiveringar har varierat. I några fall har den sökande organisationen bedrivit en verksamhet som ansetts likna verksamhet som bedrivs av ett medlemsförbund. I andra fall avslogs ansökningarna med hänvisning till att verksamheten i fråga inte anses utgöra en idrott. I flertalet fall har verksamheten varit alltför begränsad (Prop. 2008/09:126, 10).

SISU Idrottsutbildarna

Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna är den svenska idrottsrörelsens utbildningsorganisation med det övergripande målet att "utveckla människor positivt såväl fysiskt och psykiskt som socialt och kulturellt". SISU består av specialidrottsförbund samt övriga medlemsorganisationer som har beviljats medlemskap (Prop. 2013/14:117, 8).

Ett specialidrottsförbund som är medlem i Riksidrottsförbundet kan beviljas medlemskap i SISU genom beslut av SISU:s förbundsstyrelse. Dessutom kan SISU-stämman bevilja en annan riksorganisation än ett specialidrottsförbund medlemskap om förbundet driver eller administrerar idrottslig verksamhet och är en ideell förening och förbundets verksamhet står i samklang med SISU:s ändamål och verksamhetsidé (7 kap. 1–2 § i SISU:s stadgar). Att detta sker är ovanligt och endast tre övriga riksorganisationer har godkänts.

SISU får varje år anslag från regeringen för idrottens studiebildnings och utbildningsverksamhet vilket ska bidra till att stärka och utveckla demokratin, göra det möjligt för människor att påverka sin egen livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen. Arbetet med att utbilda ledare för idrottens behov liksom med värderingsfrågor framhålls som särskilt angeläget.

Den statsanslagsfinansierade verksamheten ska även utjämna utbildningsklyftor i samhället, samt öka delaktighet i och intresse för kulturlivet. Därtill är SISU:s uppdrag att utbilda ledare för idrottens behov, liksom arbetet med värderingsfrågor särskilt angeläget.

SISU fördelar statsbidraget till samma tjugo distrikt som RF samt ytterligare tre stycken utifrån kriterier som fastställts av föreningsstämman. Tjugo procent av medlen som fördelas till distrikten fördelas som ett grundbidrag. Nittio procent av detta grundbidrag är lika för alla och tio procent fördelas utifrån antalet kommuner i distriktet. Därtill kommer ett verksamhetsbidrag som utgör åttio procent av fördelade medel till distrikten. Verksamhetsbidraget är baserat på genomförd verksamhet de två senaste åren (Prop. 2013/14:117, 8).

Centrum för idrottsforskning (CIF)

Centrum för idrottsforskning (CIF) har till uppgift att initiera, samordna, stödja och informera om forskning inom idrottens område. Dessutom har man sedan 2009 uppdraget att årligen följa upp statens stöd till idrotten, d.v.s. hur Riksidrottsförbundet hanterar det statliga idrottsanslaget samt hur det uppfyller. Uppföljningen av det statliga stödet görs i form av en regelbunden och långsiktig uppföljning RF:s stöds betydelse utifrån ett antal indikatorer, fördjupade analyser och kompletterande forskning (Proposition 2008/09:126, 1).

SIF:s ordförande och projektledare för "Samisk idrott i tiden" hade ett möte med Centrum för idrottsforskningens kanslichef, Christine Dartsch, den 26 november 2015. CIF och SIF hade då möjlighet att berätta om sin verksamhet samt undersöka vilka möjligheter det finns för samarbeten. Christine berättade att CIF:s regeringsuppdrag endast innebär att utvärdera de aktörer som får del av det statliga idrottsstödet, dvs. Riksidrottsförbundet och SISU. Det har därför aldrig varit aktuellt för dem att utvärdera om det är fler riksorganisationer som borde få ta del av idrottsanslaget eller hur detta i sådana fall skulle gå till i praktiken. Konklusionen av mötet var att SIF bör kontakta socialdepartementet för att diskutera frågan vidare om det ska bli aktuellt att CIF ska få ett sådant uppdrag i framtiden.

Samisk idrottspolitik och finansiering av samisk idrott

Sametingets kulturnämnd

Det ekonomiska stöd som utgår till samisk idrott idag är det årliga verksamhetsbidraget till Samernas idrottsförbund från Sametingets kulturnämnd.

Kulturnämndens uppgift är att främja ett starkt och mångfaldigt samiskt konst- och kulturliv samt att fördela bidrag till samiska institutioner, organisationer och föreningar. Besluten om bidrag till samisk kultur och organisationer utgår från kulturpolitiska handlingsplanen som beslutas av plenum. Under

2000-talet har Sápmi deltagit med ungdomslag i Arctic Winter Games och har då fått bidrag genom projektmedel för dessa kostnader. Arctic Winter Games är ett internationellt mästerskap för urfolksungdomar i åldern 12 - 20 år, som arrangeras vart annat år.

Ledamöterna i kulturnämnden har tidigare vid flera tillfällen konstaterat att de inte anser att samisk idrott passar in i deras kriterier för bidrag. Beroende på vilken politisk sammansättning som finns i kulturnämnden kan det skapa otrygghet för Samernas idrottsförbund. I kulturpolitisk handlingsplan för 2014-2017 stod: *"Sametingets kulturnämnd anser att kulturmedel inte ska gå till idrottsverksamhet. Sametingets kulturnämnd anser det självklart att samiska idrottsorganisationer ska få ta del av de statliga medlen som varje år fördelas till idrott i Sverige."*

"Samisk idrottspolitik innebär att i samhällsplanering, bidragsgivning och via utbildningsvägar uppmuntra samt ge möjlighet till idrott och motion i syfte att främja en god folkhälsa. Det innebär även att skapa en större medvetenhet och acceptans för en självständig samisk idrottsrörelse" (Plenums sammanträdesprotokoll 17-19 februari 2009, § 17). Plenum beslutade även att stödja inriktningen Samernas idrottsförbunds yttrande (Samernas idrottsförbund, 2008), som SIF lämnade in till kulturdepartementet med anledning av den statliga utredningen *Föreningsfostran och tävlingsfostran* (SOU 2008:59) där vikten av att den samiska idrottsrörelsen själv bör lägga fast målen för sin verksamhet betonades. I yttrandet yrkades att beredning och fördelning av medel för samisk idrott i första hand skulle ske inom det samiska samhället och via Sametinget. Staten och i sin tur Sametinget skulle ange de syften som de har med sin bidragsgivning, men den samiska idrottsrörelsen skulle vara ansvarig för genomförandet.

Plenum beslutade att Sametinget skulle uppmana riksdag och regering att lägga fram ett förslag på en idrottsorganisation som *"bekänner en fri och aktiv samisk idrott ur idrottsliga perspektiv, folkhälsoaspekter samt i ett urfolksperspektiv"*. Samt att i avvaktan på särskilda statliga medel för samisk idrott skulle Sametinget prioritera, med bidrag från Sametingets kulturnämnd, en utveckling av samisk idrottande med särskild fokus på folkhälsan (Plenums sammanträdesprotokoll 17-19 februari 2009, § 17).

Under 2012 inkom en motion (Motion nr 432 2012-05-31, 2012-864) i Sametinget där det framkom att det finns behov av att säkerställa på vilket sätt samisk idrottsverksamhet ska finansieras för att

kunna utvecklas i framtiden. Motionären yrkade att *”Sametinget årligen säkerställer medel för samisk idrott och verkar för att medlen för samisk idrott ökar.”* Motionen tillstyrktes på plenum i Tärnaby 2013-02-19–21 (Plenums protokoll 2013:1).

I Sametingets styrelses analys av motionen 2012 (Styrelsemötesprotokoll 2012:16) konstaterar man att de samiska idrottsutövarna och deras organisering är en viktig del av den samiska folkrörelsen.

Styrelsen menade då att eftersom den samiska idrottsrörelsen saknar ett aktivt föreningsliv och tävlingsverksamhet så är ett medlemskap som specialförbund under RF:s tak utesluten. *”Den enda väg som återstår för en långsiktig och tryggad finansiering av samisk idrott är särskilda budgetmedel som kanaliseras genom Sametingets kulturnämnd. Det förutsätter ett aktivt arbete från den samiska idrottsrörelsen och Sametinget med mål att få till stånd en liknande ordning som föreslås för samiskt presstödd och som sedan 2002 är en realitet för finansiering av samisk teaterverksamhet.”* (Sametingets styrelsemöte 2012:16).

I antagandet av Kulturpolitiskt handlingsprogram, 2018-2021 har plenum beslutat (2018-05-23 -25) att Samernas idrottsförbund ska få bidrag som en riksorganisation. I handlingsprogrammet står att *”Riksorganisationer är rikstäckande och bedriver verksamhet som främjar, utvecklar och stärker samiskt kulturliv i det samiska samhället, Dessa organisationer arbetar bland annat för att stärka den samiska kulturen, rennäringen, de samiska rättigheterna, de samiska ungdomarna och de samiska språken”*. I kulturpolitiska handlingsprogrammet 2018 -2021 står: *”Idrottsorganisationerna arbetar för att främja samiskt idrottsutövande och samisk hälsa, särskilt bland barn och ungdomar. Samiska idrottsarrangemang är resurser för att ge samisk idrott möjlighet att utvecklas och arbeta förebyggande. Det är en fråga som Sametinget kommer att prioritera under mandatperioden.”*

”Sametinget anser det självklart att samiska idrottsföreningar och organisationer, genom Samernas Idrottsförbund, ska få tillräckliga resurser för att bedriva en samisk idrottsverksamhet som bidrar till en god samisk folkhälsa och till att skapa arenor, i synnerhet för samiska barn och unga, att mötas och utöva idrott på.” Målet med fördelningen är att det ska finnas samiska idrottsorganisationer som anordnar aktiviteter som främjar samiskt idrottsutövande, förebygger ohälsa, skapar arenor för möten mellan samer och främjar samiska barns och ungdomars idrottsutövande.

Samernas idrottsförbund konkurrerar idag med andra samiska organisationer om verksamhetsbidraget.

Norska Sametingets idrottspolitik och bidragsordning

Det finns vissa institutionella likheter mellan det svenska Sametinget och det norska Sametinget, samt mellan de samiska idrottsförbunden i Norge och Sverige. Därför följer en redovisning hur systemet för finansiering av samisk idrott ser ut på norska sidan av Sápmi.

Norska Sametinget arbetar för att samiska idrottsföreningar ska kunna organisera sig och därigenom skapa möjlighet för idrottslig och fysisk aktivitet. Särskilt fokus ligger på att skapa arenor som är identitetsskapande för barn och ungdomar. Det norska Sametinget arbetar även för att samisk ungdom ska kunna delta i idrottsliga aktiviteter tillsammans med ungdomar från andra urfolksgrupper och arktiska befolkningsgrupper samt att samisk idrott ska tillgodose med en större andel av de statliga spelmedlen. Målet för norska Sametingets verksamhetsmedel till idrott är att det ska gå till en mångfald av idrottstillbud för den samiska befolkningen. Norska Sametingets budget för 2015 innebar 2,2 miljoner norska kronor till idrott från kulturmedlen, där den största delen var direktstöd till organisationer.

Direktstöd går till: *Sámiid Valáštallanlihttu-Norga/Samenes idrettsforbund-Norge* (SVL- N) (motsvarigheten till SIF), *Sámi Heargevuodjin-lihttu/Saami Reindeer-Race Federation* (SHL) samt *FA Sápmi*. Dessutom ger Sametinget ett särskilt bidrag till samiska ungdomars deltagande i både idrotts- och kulturdelen av Arctic Winter Games (AWG). Dessa bidrag ska leda till att de samiska idrottsorganisationerna kan utveckla ett idrottstillbud både på bredden och på toppnivå (Sametingets budget 2015 Vedtatt 5, 52-53)

Sámiid Valáštallanlihttu-Norga/Samenes idrettsforbund-Norge (SVL- N) fördelar i sin tur bidrag till sina medlemsorganisationer utifrån fyra olika bidragsformer. Aktivitetsbidrag utgår från antal genomförda aktiviteter samt personer som deltagit. Rekryteringsbidrag ges till föreningarna för att anordna regionala och nationella idrottsaktiviteter samt till projekt som stimulerar till ökat antal deltagare vid samisk idrott. Investeringsbidrag ges till investeringar av renhorn, lasso, startboxar till renkappkörningar samt delfinansiering till större investeringar. Arrangörsbidrag utgår till föreningar som arrangerar mästerskap eller andra tävlingar (*Sámi Valáštallanlihttu Norga*).

Samernas idrottsförbunds analys för finansiering av samisk idrott i framtiden

SIF har undersökt tre olika möjligheter för en framtida finansiering av samisk idrott.

Det första alternativet innebär att finansieringen av Samernas idrottsförbund fortsätter på samma sätt som nu, dvs. att Sametingets kulturnämnd fördelar verksamhetsbidrag till Samernas idrottsförbund. Verksamhetsbidraget till Samernas idrottsförbund har under de senaste 10 åren legat på i snitt 300 000 kr per år vilket är en alltför liten summa.

För att detta alternativ ska vara möjligt krävs att kulturnämndens kriterier inkluderar idrott i sin framtida kulturhandlingsplan samt att budgeten för denna ökar.

Det andra alternativet innebär att SIF skulle komma in under RF:s paraply för att kunna ta del av verksamhetsbidrag. Representanter för SIF har vid flera tillfällen kontaktat Riksidrottsförbundet (RF) för att försöka få del av de statliga budgetmedel som RF årligen disponerar för svensk idrott, antingen som specialidrottsförbund eller som utomstående riksorganisation. För att det senare alternativet ska vara möjligt behöver regeringen slopa kravet att endast specialidrottsförbund och lokala föreningar tillhörande RF ska vara bidragsberättigade. Detta skulle inte vara ett helt nytt tankesätt. Under en stor del av 1900-talet fördelade RF faktiskt statligt stöd även till utomstående idrotts- (och friluft-) organisationer. 1998 avskaffades dock den särskilda budgetposten i regeringens regleringsbrev som avsåg utomstående sammanslutningar.

Det enda alternativet för att ta del av RF:s medel är idag att godkännas som specialidrottsförbund. Vid ett möte med RF i juni 2005 på Idrottens Hus i Stockholm, där förutom SIF även företrädare för andra minoritetsgrupper deltog, var företrädarna för RF tydliga med att de inte anser att samisk idrott kan finansieras genom det statliga idrottsanslaget som går till RF. RF:s regler för bidragsgivning förutsätter medlemskap som specialförbund. Eftersom SIF ansågs sakna ett föreningsliv och tävlingsverksamhet motsvarande de övriga specialförbunden så ansågs inte ett medlemskap hos dem möjligt.

SIF har även via projektet "Samisk idrott i tiden" varit i kontakt med RF under hösten 2015 för att utreda möjligheterna att ansöka om att ingå som ett specialistidrottsförbund under deras paraply. Två representanter från samernas idrottsförbund träffade en handläggare på RF 26 november 2015 på idrottens hus för att se över vilka hinder som finns. Det största hindret ligger i RF:s stämmas

principbeslut från 2005, som förnyades 2011, att inte godkänna idrottsförbund som är bildade med grund i etnicitet eller religion.

Samernas idrottsförbunds medlemsföreningar består idag av sameföreningar, samebyar samt samiska idrottsföreningar. Ett flertal av dessa föreningar har i sina stadgar beslutat om att det enbart är samer som kan vara medlemmar alternativt sitta i styrelsen. Även i SIF:s nuvarande stadgar (under förändring) står det att "Rätt att delta i förbundets mästerskapstävlingar har samer som är medlemmar i samebyar/sameföreningar/samiska idrottsföreningar enligt § 3."

RF:s handläggare anser att på lång sikt kanske ett förbund med till exempel namnet "Svenska idrottsförbundet för samisk idrott" skulle kunna ansöka. Det skulle dock kräva att detta är öppet för alla medborgare i Sverige samt genomföra svenska mästerskap i samiska grenar. Det skulle även innebära att de lokala medlemsföreningarna i SIF behöver bli fler samt öppna för alla som vill. Det samiska folket är begränsat i antal och samer bor inte jämnt utspridda över hela Sverige vilket innebär att det redan idag kan vara svårt att uppnå RF:s krav på antal medlemsföreningar och medlemmar. Detta krav går dock att söka avvikelser ifrån enligt RF:s stadgar. Medlemsföreningarna bör dock vara öppna för alla, vilket innebär att samebyar inte skulle kunna ingå under SIF:s tak.

Under mötet mellan SIF och handläggaren på Riksidrottsförbundet konstaterades att samiska idrottsrörelsens organisation och verksamhet inte överensstämmer med den struktur och det regelverk för stöd m.m. som finns för idrott i Sverige.

Det tredje alternativet innebär att svenska staten ger ett särskilt bidrag från det statliga idrottsanslaget direkt till samiska idrottsförbundet vid sidan av RF, eller att ett bidrag till samisk idrott går via Sametingets kulturnämnd genom tydliga direktiv i regleringsbrevet.

SIF:s tidigare styrelse med dåvarande ordförande försökte genom kontakter med regeringen samt genom SIF:s yttrande till SOU 2008:59 (Samernas idrottsförbund, 2007) att medel till SIF skulle utgå parallellt med RF från det statliga idrottsanslaget. Staten har genom samarbetet med Riksidrottsförbundet valt en korporativ förvaltningsmodell, och detta skulle i princip kunna vara ett likvärdigt alternativ för den samiska idrottsrörelsen. Det skulle dock kräva en förändring av statens syn på sin bidragsordning, så att även andra än riksidrottsförbundet kan del av idrottsanslaget. Om detta alternativ ska kunna genomföras krävs politiska förändringar i den nuvarande svenska idrottspolitikerna och stöd från departementet samt ansvarig minister. Formellt sett förutsätter en eventuell nyordning en ändring i regeringens förordning om statsbidrag till idrottsverksamhet (SFS 1999:1177). Samiska idrottsförbundets hållning när man under 2000-talet haft kontakt med regeringen samt RF, varit att som urfolk bör vi samer självständigt kunna styra över vår idrottsrörelse. Av den anledningen har SIF i första hand arbetat för att bli accepterade som ett eget idrottsförbund vid sidan av svenska riksidrottsförbundet. Enligt svensk grundlag är vi ett eget folk och bör därför ha samma möjlighet som det svenska folket att utveckla och självständigt styra över vår idrott.

Offentligt stöd till idrott kan utformas på olika sätt och med skilda motiv. I vissa länder läggs t.ex. stor vikt vid elitidrottsliga framgångar eller olika ekonomiska aspekter. I Sverige har det offentliga idrottsstödet byggts på välfärdspolitiska grunder. Idrott har uppfattats som en aktivitet som ska främja folkhälsa, demokratiska ideal och en sund livsstil. Under parollen "Idrott åt alla" har den svenska idrottsrörelsen och staten haft det gemensamma målet att göra det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion (Centrum för idrottsforskning 2014, 17). Utifrån detta mål och den samiska idrottsrörelsens nuvarande situation så aktualiseras frågeställningen om den svenska idrotten i praktiken är lika tillgänglig för alla?

SIF har vid ett flertal tillfällen tidigare påtalat behovet av särskilda insatser för samisk idrott till Sametinget och regeringen, detta har dock inte lett till några större förändringar. Regeringens företrädare har hänvisat SIF till Sametingets kulturnämnds befintliga medel och kulturnämnden i sin tur hänvisar SIF att ansöka från det statliga idrottsanslaget. Samisk idrott passar som sagt inte in i den svenska formen för idrottsorganisering och står utanför det statliga idrottsanslaget.

För att göra det möjligt för den samiska idrottsrörelsen att överleva måste svenska staten ge den samiska idrotten samma nivå av stöd som ges till andra idrottsorganisationer i samhället i stort. Detta är också ett legitimt krav, eftersom samerna är det enda erkända urfolket i Sverige. Regeringen skulle om de inte avser att ändra förordningen om statsbidrag till idrottsverksamhet (SFS 1999:1177) ändå kunna tillsätta externa medel till samisk idrott via regleringsbrevet till Sametinget. Dessa skulle sedan fördelas till idrottsrörelsen via Sametingets kulturnämnd. Målsättningen skulle då vara att få till stånd en liknande ordning som för samiskt presstöd och som sedan 2002 är en realitet för finansiering av samisk teaterverksamhet.

Samernas idrottsförbunds styrelse beslutade 6 december 2015 att fortsätta arbeta för att särskilda statliga medel som är vikta till samisk idrott bör tillsättas.

SIF och Sametinget har utifrån ovan redogjorda förutsättningar, enats om att arbeta för ett anslag till Samernas idrottsförbund ska gå via Sametinget. Samernas idrottsförbund ska erhålla tillräckliga resurser för att, i enlighet med gällande konventioner och lagar, kunna bedriva en verksamhet som främjar idrott och hälsa i det samiska samhället.

Samernas idrottsförbund bedömde 2015 att de har ett behov av ca 2,3 miljoner kr för att kunna uppnå målen för samisk idrott i tiden.

Källförteckning

- Adair, Daryl. "Conformity, Diversity and Difference in Antipodean Physical Culture: The Indelible Influence of Immigration, Ethnicity and Race during the Formative Years of Organized Sport in Australia, c. 1788-1918", i Mike Cronin & David Mayall (red.), *Sporting Nationalisms: Identity, Ethnicity, Immigration and Assimilation* (London 1988).
- Antonovsky, A. (2005). *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Bale, John & Mike Cronin, "Introduction: Sport and Postcolonialism", i John Bale & Mike Cronin, *Sport and Postcolonialism* (New York 2003).
- Balto, Asta Mitkijä & Kuhmunen Gudrun (2014) Máhtttáhit iežamet ja earáid- sámi iešmearrideapmái, našuvdnahuksejii ja jodiheapmái. Máhtttáhit - Omskola dem och oss! - samiskt självbestämmande och samiskt ledarskap, Karasjok: Čálliid Lágádus.
- Centrum för idrottsforskning (2014) Statens stöd till idrotten – Uppföljning 2014.
- Dobbers, P. (2006). Några reflektioner kring företags sociala ansvar ur hälsans styrning av arbetet. Holmqvist, M & Marvelias, C (red) Lund: Studentlitteratur.
- Karvonen, Lauri (1997), *Demokratisering*. Lund: Studentlitteratur.
- Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- Larsson, Bengt (2008). Ungdomarna och idrotten: tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering Rapportserie 2008:1, Diskriminering av samer – samers rättigheter ur ett diskrimineringsperspektiv, Pikkarainen, Heidi och Brodin, Björn.
- Proposition 1998/99:107 *En idrottspolitik för 2000-talet – folkhälsa, folkrörelse och underhållning*.
- Proposition 2008/09:126 *Statens stöd till idrotten*.
- Proposition 2013/14:117 *Verksamhetsstödet för idrottens bildningsverksamhet*.
- Rothstein, Bo (1992) *Den korporativa staten. Intresseorganisationer och statsförvaltning i svensk politik* Stockholm, Norstedts.
- Regeringsformen, Svensk författningssamling 1974:152
- Regeringsbeslut 2014-12-22: *Uppdrag till Gymnastik- och idrottshögskolan, Centrum för idrottsforskning, att följa upp statens stöd till idrotten*. Dnr Ku2014/2140/MFI.
- Riksidrottsförbundet (1995, rev. 2009): *Idrotten vill – Idrottsrörelsens idéprogram*.
- SOU 2008:59 *Föreningsfostran och tävlingsfostran – En utvärdering av statens stöd till idrotten*.
- UN, 2007a. United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples.
- UN, Report of the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health, Paul Hunt, A/HRC/4/28/Add.2, 28 feb 2007, 55-58.
- Overgaard, K-C. (2004): Social ekonomi. I SISU Idrottsutbildarna & Riksidrottsförbundet. (2004): *Idrottsrörelsen & social ekonomi. Förening i förändring*. Stockholm.
- Pedersen, H. (2011). Sport, ethnopolitics and sámi identity in northern Norway. The organizing of the sámi sports movement. Scandinavian Sport Studies Forum, 2, 45– 73.
- Riksidrottsförbundet/RF (2009). *Idrotten vill. Idrottsrörelsens idéprogram*. Stockholm: Idrottens hus.
- Samernas idrottsförbund, Samisk idrott i tiden, Samernas idrottsprojekt 2014-2015.

Samernas Svenska idrottsförbund SSIF Undertecknat av Allas, Börje. (20071107) Kommentarer till kommittédirektiv (Dir 2006:135).

Samernas Svenska idrottsförbund SSIF Undertecknat av Allas, Börje (20080911) Yttrande till betänkande SOU 2008:59 Föreningsfostran och tävlingsfostran.

Sametingets livsmiljöprogram (2009) Eallinbirras/lellembirás/Jielemen bijre. Antagen av Sametingets plenum 090219 § 11.

Sametingets styrelseprotokoll 2008-12-10, § 156

Sametingets styrelsemötesprotokoll 2009-01-19 § 14

Sammanträdesprotokoll, Sametinget plenum 2009:1 §17

Sametinget Norge, Sametingets budsjett 2015 Vedtatt 5. desember 2014, Sak 44/14

Sametingets kulturpolitiska handlingsplan 2007-2009 som antogs av plenum 2006-10-24

Sametingets kulturpolitiska handlingsprogram 2018 – 2021 som antogs av Plenum 2018-05-23

Sametingsmotion nr 432 av Lars Thomas Mangi, 2012-05-31, 2012-864

Statskontoret (2004): *Bidrag till ideella organisationer – Kartläggning, analys och rekommendationer*. Rapport 2004:17.

Svenska kyrkan (2012) Våga vara minoritet- En rapport om minoritetsrättigheter i Sverige.

SOU 2008:59 *Föreningsfostran och tävlingsfostran: en utvärdering av statens stöd till idrotten: betänkande av Idrottsstödsutredningen* Stockholm: Fritze.

Somby (1996). 'Seminarinnlegg fra Samisk kunstnerråds representant i Alta 03.02.96'. 1996.

SSL (2003b). 'Vedtekter for Sámi Spabbačiekčanlihttu – Sámi Football Association (SSL)'.

Elektroniska dokument (Hämtade 2016-01-07):

Lägesrapport - De samiska språken i Sverige (2012), Sametinget (Hämtad: 2016-01-07)

<http://www.sametinget.se/42775>

FN:s Generalförsamling: Världskonferensen om urfolk 15 september 2014, översatt till svenska av Sametinget.

<https://www.sametinget.se/80597> (Hämtad 2015-11-19)

WHO definition of Health 1948: <http://www.who.int/about/definition/en/print.html> (Hämtat 2016-01-12)

Sámi Valáštallanlihttu Norga (Hämtad: 2016-01-07) <http://www.svl.no>

Riksidrottsförbundet (2009) Varför idrott och fysisk aktivitet är viktig för barn och ungdom – Fakta och argument (Hämtad 2015-11-19).

<https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/dokument/dokumentbank/ovrigt/varfor-idrott-och-fysisk-aktivitet-ar-viktigt-for-.pdf?w=900&h=900>

Riksidrottsförbundet/RF Stadgar 2015, <http://www.rf.se/Undermeny/Dokumentbank/Stadgarochregler/> (hämtad 2016-01-12)

Läkartidningen Nr 13, 2009, Volym 103 Hälsans mysterium

http://www.lakartidningen.se/OldWebArticlePdf/3/3645/LKT0613s1054_1054.pdf (Hämtad 2015-11-19)

WHO (910609-15) *Sundsvall Statement on Supportive Environments for Health*

<http://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/sundsvall/en/index.html> (Hämtad den 2015-10-06)